

Den asiatiska häxkitteln.

Översättning av J. B. L.

Om läget i Kina skriver von H. H. von Meinhof i New York Staatszeitung som följer: Vid folkförbundets grön bord i Genève föredragas varandra motstridiga filosofiska system och antagna enstämmiga föredragelser, som ej en gång äro i stånd att följa grundläggande sällskapsvetenskapliga principer med stora ords och bombastiska frasers mantel. Sammanträdets behållas av "de stora", som föredraga varandra motstridiga filosofiska system och sedan gå därifrån igen. Jämte macedonerna och herioterna förer "den illa ententen" det stora ordet. Den illa ententen föreställer i gemenskapen av de ur kriget i Östra och Sydöstra Europa framgångsrika staterna utvidgningen av Europas form "brandhärd". Balkan. På denna numera utvidgade brandhärd står den europeiska häxkitteln, var det nu åter måktigt sjuder.

Till Geneves filosofbord, varst värdstreden resolutioner, skallar från fjärran krigsarm och krigsrop, utan att de goda, men något lönberöda människorna, som sitta runt bordet, på något vis låta stora sig i allt bemödat. Det genom resolutioner återgåva världen fred. Larmet kommer från fjärran — mycket längre bort än Turkiet, över vilket den näve spetsborgare i Göttes "Faust" yttrar, att han icke kan tänka sig något skönare än ett samtal om krig och krigsrop, när långt borta i Turkiet folken gå löst på varandra. I det faustiska häxkottet har hin onde bröket sina flingar. Kampen mellan folken borta i Turkiet har bidragit till att få den europeiska häxkitteln att koka över. I dag kommer krigslarmet och krigsropet från den fjärran östern. I den asiatiska häxkitteln sjuder det måktigt, och dess hota innehåll hotar att gjuta sig förhärjande ej blott över Asien, utan över Europa, att överväinna filosofbordet i Genève och alla frendsresolutioner. I detta häxkott kommer mängden, som brånar och rör i eiden under kitteln, att förbränna sina flingar och mer därtill.

De asiatiska spörsmålen, vars räckvidd är vida större än de europeiska, framträda i världshändelserna såsom faktorer för människohistoriens utveckling. Den asiatiska häxkitteln kokar över i de strider, som för närvarande äga rum i Kina. I nedanstående avhandling skola vi redogöra för dessa striders betydelse och deras sammanhang med de ostasiatiska problemen.

Större Nära sig omedelbart om besittningen av staden Shanghai. Praktiska sammanhang med problemen i den fjärran östern förte de en episod i kampen mellan enhetsstatens centralmakt och enskilda medlemsar och maktfaktorer i staten federalistiska anspråk och strävanden. I Kina pågår i dag samma utveckling, som det gamla tyska riket genomgick under inflyttande av kamp mellan kejsarvälde och fursterrätt, och som ledde till rikets undergång genom det trettioåriga kriget. Det är samma utveckling, som genom centralmaktens seger till Frankrike och Italien blev enhetsstat. Och såsom det alltid sker i historien, behövar sig den federalistiska, decentraliserade rörelsen även i dag i Kina av främmande bistånd.

De federalistiska maktfaktorerna hade under utländskt diktat tvungit Kina till inträde i världskriget genom centralregeringens önskan och vilja. De hava stått kejsardömet och uppriktat republik. De hava även bekräftat centralregeringen i Peking makten och på vid gavel låtit upp dörarna för främmande inflyttande i Kina. Sönderstanken förverkligar sig i splittring mellan Nord och Syd, som förde till oenighet i den federalistiska rörelsen. Norden och södern bildade tvänne flentliga krigsläger. Med nationalkonstens uppvaknande utvidgades kistan. Slaget "Kina ä kineserna" förd till en samling av krafterna för åter ställe och betryggande av rikets enhet och utslutande av utländska inflyttelser. I kampen om Shanghai stä på den ena sidan härarna av en hetsid, på den andra secessionisterna. Den första gruppen är sammanstulen i chihlipartiet, den andra i det mandchuriska och anhuipartiet. Båda partierna stå under ledning av höga militärpersoner. Ledarna för chihlipartiet äro: Wu Pei Fu, generalinspektör för provinserna Shan-tung, Chihli och Hunan; Chi Hsi Yuan, generalinspektör för provin-

serna Kiangsu, Kiangse och Anhu; och Hsiao Yue Nan, generalinspektör för provinserna Hupoh och Henan. Dessa åtta provinser, som utgöra hela rummet mellan de två stora floderna Yangtse och Gula floden med deras hamnar, bilda ett helt från den mandchuriska och mongoliska gränsen till Sydina. Chihlipartiet nominella huvud är president Tsao Kun i Peking, såsom erkänt överhuvud för den kinesiska republiken och regeringen.

Ledarna för det mandchuriska och anhuipartiet äro: Dr Sun Yat Sen av provinserna Kwantung (Kanton), ledaren av den syd kinesiska secessionen; Chang Tso Lin, i spetsen för de militära och civila angelägenheterna i de tre mandchuriska provinserna Kirin, Fengtien och Heilungiang, Mandchuriet "krigsherren"; general Lu Yung Hsiang, i spetsen för militära och civila angelägenheter i provinserna Chekiang, omedelbart söder om Shanghai.

I fem års tid har chihlipartiet strävt och kämpat för att återställa Kinas enhet. För två år sedan slog general Wu i kampen mellan riksvalde och decentralisation den mandchuriska krigsherren Chang här på huvudet. Sedan dess har den senare oförtruttet rustat till nytt krig, och de pågående rörelserna vid Shanghai betyda öppnandet av detta nya krig. Förbundet med mandchudiktatorn Chang är general Lu Yung Hsiang, den nuvarande försvararen av Shanghai, förut anhuipartiets grundläggare Tuan Chi Tui, partiparlör och högvar hand, vilket parti nu sammansmält med det mandchuriska under krigsherren Chang. Tuan blev för fyra år sedan slagen av general Wu, chihlipartiets ledare, och tillintetgjord som militär och politisk faktor. Det nuvarande läget sammansattas i kortshot som följer:

I. Militärt: 1. På den ena sidan: Den mandchuriska diktatorn general Chang, som förklarar krig mot centralregeringen i Peking och befinner sig med sina trupper på frammarsch mot huvudstaden. Förbundet med honom är general Lu, guvernör av provinserna Chekiang, som tillsammans med den av honom utnämnde "försvarskommissarien" general Ho Fan Ling bildar Shanghais försvar. General Ho's huvudkvarter befinner sig vid Sung Hwa-pagoden just utanför Shanghais främlingskoloni. Stödpunkten för hans försvar mot ett angrepp av de japanska sjökrigsstyrkorna bilda woosung-fästningarna.

2. Huvudledaren för motståndet är general Wu, generalinspektör för provinserna Shan-tung, Chihli och Hunan och kejsarregimentens militärdiktator. Hans underbefälhavare är general Chio, generalinspektör för provinserna Kiangsu, Kiangsi och Anhu. Han leder angreppet mot Shanghai med förstärkningar, vilka general Wu tillskickat honom.

3. Centralregeringen i Peking är militärt försvarslös. Den har inga pennningar för värvning och besoldning av trupper. Provinguvernörerna behålla tull- och skatteintäkterna, som inkomma, för sin egen militära rustning. Sålunda är centralregeringen fullständigt hänvisad till general Wu, såsom dess "militära generalkommandör."

4. Till skydd för de internationella samhällena, d. v. s. främlingskolonierna i Shanghai, hava maritimer för landsätt från de i hamnen förankrade amerikanska, brittiska, franska, italienska och japanska örlogsskeppen.

II. Politiskt: 1. Generalerna Wu och Chi, anförarna för chihlipartiet och de åtta provinsernas sammanslutning, äro förkämparna för enhetsstaten och det centralistiska systemet, som vars rättmätige representant de erkänna presidenten för republiken i Peking.

2. De äro förkämpar för det nationella axiomet, att Kina tillhör kineserna. Ansvaret mot Shanghai gäller medelpunkten ej blott för sönderstanken i det inre, utan också för de utländska avsikter, som ha till mål Kinas styckning.

3. I den mandchuriska diktatorn Chang förkroppsligar sig den federalistiska rörelsen, som för att kunna genomföra sina planer söker utlands bistånd i gengäld för tjänster o. medgivanden. Samma rörelse, som fört till söderns lösrivande från nord, propagandas av doktor Sun, Sydinas forne provisoriske president; dock är hans politiska inflyttande i stark nedgång.

Över denna politiska sida av de nuvarande striderna runt Shanghai har Roy S. Anderson nyligen uttalat sig i en uppsats i "The New York World". Herr Anderson är en av de mest framstående kändaerna av Kina, av världens härskande förhållanden och av framtidsmöjligheterna för det på skatter överrika landet. Såsom som till ett amerikanskt missionsärbarn född i Shanghai och uppfostrad här i hemorten, har han de sista 21 åren bott i Kina såsom representant för betydande amerikanska handelsintressen.

Anderson giver de yttre makterna det rådet att hålla sina händer borta från Kinas inre angelägenheter. Även han förtröder den uppfattningen, att händelserna omkring Shanghai endast förete en fas i kampen mellan makterna för återställelse av Kinas enhet och krafterna för söndergående. Även, vilka senare köps till utländska ambitioner styckningsvärd. Sålunda är uttagningen vederfärdas främmande makters andliga i nomen för de infödda strider, borde de det angår hålla sina egena regeringars kortsyna politik ansvarig därför. En inblandning från utländska sidor, vilken synbarligen förberedes, skulle rikta mot den rättsligen bestående och av de utländska makterna högtidligen erkända regeringen. De förnämde sammansvarer mot Kinas enhet är att finna i Shanghais främlingskoloni och åtjuta utländska ledare. General Lu och hans underbefälhavare bebo praktiska byggnader i de utländska samhällena. Dessa, vilka regeringen icke kan komma åt, äro fortplantningshärder för alla intriger och alla sammansvaras kryphälar. De främmande samhällena i Shanghai äro också huvudorterna för bedrivandet av opiumhandeln, vilken ruinera kineserna, och vilkens undertryckande pekingregimens oförvägs eftersträvar. Medels opiumhandeln vinst besolda de sammansvaras sina trupper."

Anderson lämnar en jämförande beskrivning av de båda sidornas ledande personligheter. Generalerna Wu och Chi, ledarna av chihlipartiet, äro bildade män, som mena det är riktigt med sitt land. Den mandchuriska diktatorn Chang var förr banditövning, och i det kinesisk-japanska kriget en av Japan betald spion. General Lu besitter ej den ringaste bildning. En bror till general Ho, Shanghais "försvarskommissarie", Ho Feng Yu, var anförare för regeringens trupper i Ling Chow distriktet, då därstädes för ett år sedan handöfverfallet skedde på ett bantår och ett stort antal främlingar, däribland många amerikaner, bortslappades. Ho Feng Yu vägrade att göra något för öfren, vilket upväckte misstankar, att han var förbunden med rövarne. Denna beskrivning av anförarna av Shanghais rörelsen, till vilkas gunst de främmande makterna bereda sig att ingripa, erinrar om paket, som efterträdade avskiljandet av Rhodens Rührlandskapen.

"Då", så heter det i den amerikanska kinakännarens uppsats, "begärde skatte makterna att pekingregimen skulle kassera Ho Feng Yu på grund av hans hållning gentemot bandittrupperna i Ling Chow distriktet, då därstädes för ett år sedan handöfverfallet skedde på ett bantår och ett stort antal främlingar, däribland många amerikaner, bortslappades. Ho Feng Yu vägrade att göra något för öfren, vilket upväckte misstankar, att han var förbunden med rövarne. Denna beskrivning av anförarna av Shanghais rörelsen, till vilkas gunst de främmande makterna bereda sig att ingripa, erinrar om paket, som efterträdade avskiljandet av Rhodens Rührlandskapen."

När man räknade de döde på slagfältet, på vilket Wu slagit sin motståndare blodig befanns det, att ett stort antal japaner kämpat på Changs sida.

Redans antydningen om möjligheten, att ur de nu i Kina bestående förhållanden och löbrutna striderna helt nya maktkonstellationer, i vilka England och Frankrike komma att finna plats på olika sidor, kunna utveckla sig, räknar med motståndet mellan England och Frankrike även i fjärran östern. Enligt tillkännagivande från Shanghai har man på Shanghais angripes sida varseblivit franska och italienska artilleri, Ännu tillväsende äro makterna endrättigt sysselsatta med att bombardera pekingregimen med noter och att landsätta trupper till skydd för de främmande samhällena i Shanghai. Förhandlarna över ett tillfälligt föredragande ingripande förbereda i London. Makterna vetas mycket väl, att centralregeringen i Peking är vanmektig och genom själva makternas hållning tvungits i hjälplöshet. På dagordningen för avrustningskonferensen i Washington stod också frågan "Kina", men denna punkt låt man strax falla under bordet. Då Pekings representant gjorde ansökan om makternas samtycke till en förhöjning av tull- och skatteavgifter för att minska centralregeringens avhängighet av provinssuveränerna, blev han barskt avvisad.

General Charles G. Dawes, den republikanska kandidaten för vicepresidentskapet i Förenta Staterna, sade i sitt antagningsinlägget den 19 augusti i Evanston, Ill. i en framställning av och ett försvär för den republikanska administrationens utrikespolitik, att det av Washingtonkonferensen åstadkomna fyrpartskonferens över utjäpningen av rustningsnivån till sjös garanterade freden på Stilla havet.

Men på det fjärranöstra fastlandet sjuder det i en häxkittel, som är övertull av problem, intressetsotatser och fiendskaper, och under vilken bränslor tilligt hopas.

Eldbränderna koka mer än på sina flingar brända. Kungarnas händer, som är det vackert beställt med freden på Stilla havet.

Heil! I should say so! Heil! I should say so! Men isklamparna under mina stövar, de trada ej, fastän värmen var massigmassig.

Och Johanna och hennes hjärter, de smilgo emot mig, fastän synbarligen rätt häfnat. Ja, jag arbetade i min svett; d. v. s. jag arbetade så med mina tröskor, och emot kaffepålsning och annan storsnydd, och jag svettades i min anslutnings långschal. Men om fötterna — ja, om dem var jag iskalld: cold feet, you know.

Jag sade Åbrävarskan (sju käringar, tre av andra könet, nio jungfrur och min Johanna Pålson, räsläggarns fästmad), jag sade min flok, att kaffetelleren var Hin von Häles farligaste lockelse, även om ej nämnd i budord eller andra forntemastentliga stadgar. Korpral Brink grät, fastän han var sex fot och två; och Bjurström, som, som fått plats vid vår eldröda kamp, hon halvtvå — när hon brände sig på sitt stjuftfemåriga nordöstskä.

Vem fästingen han med knollerhår och sabbatsman egentligen var, det undrade jag på ifrån min predikans början till dess ändalykt; han satt i mörkörnen, karlen, så jag fick ingen behöv från det hållet. Ej på länge, icke innan jag sagt amen två gånger. Men då kom han fram till min präkestol, skolmestardör, och då välsagade mig med medelst lent och rentvätt handslag.

Ni påminner er, att jag visserligen befanns hetsvård i övervägningen, men att jag likväl försöts med en glaciär under vardera bakskänkeln. Valgen, då jag fick riktigt klart för mig, var han med lese, vid näven egentligen var — ja, då glad jag var från min förut så böja ställning; ja, jag halkade och föll — raktlång framför min helige. Ty helig, det var han, det var nämligen — P. P. Waldenström, lektor från Gävle, nationens ägvd på den tiden.

Mitt folk blev så överförtjust, när P. P. påstod, att jag var "född välutalare" — så darn förtjusta blev samlingarna, att lektor fick logi, kvällsvard och frukost hos oss. Ja, han ombads att stanna hos oss en vecka eller så; antagligen för att låra mig det lilla, som jag ej ännu fått klart för mig om präkandets konst, men som han var bekant med.

Den kvällen och den förmattan inbillade Waldenström mitt folk, att jag omedelbart eller ännu snabbar borde uppehållas för faderslandets genom att bliva så till någon förstklassig snilleutvecklingsanstalt.

Ja, just på det sättet kom vi härre till då jag insåg i Beskovskas skolan en av de främsta darna av på följande september; vadan Svärge vid resandets av min obelisk bör se till, att P. P. får sitt namn med på sockeln, och att Beskov — hette ej stiftarn för det där universitetet just så? — hedras med att se sitt namn invid mitt: "JUAN LA BANDERA", även om ej det namnet hugges så darn djupt eller förgylles till den grad, som mitt eget oddliga.

Och nu påbörjas det om mötet mellan mig själv och Sven i H—e, Sven i Helsefyr: — Jag har verkligen studerat Svärge omkring tre timmars tid i Beskovskas läroverk! Yes, mam, och det första nog de som begripa någonting alls? Hur stjuftingen kunde jag anars blivit så blott förbaktat lard — eh? Men efter de tre timmarna tog jag min semestär, begav mig ner till Norrbo — nej, just nedanför Lejonbacken stod jag, när ...

Herre ju, så grant klädda knektarne voro just då. Men vanlig soldat och ovanlig general fram jag ingen annan skillnad på en guidet. De alla fläsa voro — tycktes det mig som krossprisar.

Guid på smällen, är näve, bröst, hals och just ovan örnen. Gadd, så'n massa guld, du Pit, du!

Men en av de äldre kronprinsarna var blott och bart förslitvad; så honom tog jag för betjänt åt någon löjtnantspris. Fastän uppfostrad rälarepojke, torde jag ej slå mig i språk med hämnen, som förgyllets helt eller till hälften, men han med silver, den skramde mig ej. Jag gick bort till honom, lyfte mössan, min mössa så, som jag sett prösten Söderströms Vilhelm lyfta sin. Och så så jag: "Goddag, farbror. Vill farbror vara så helsefrys besvellig och tala om för mig, varför sån massa prinsar ställt sig just här? Så fick jag kännedom om att somliga prinsar voro hästgardister, somliga gardister och somliga artillerister. "En av dem var bara skänk kronofogde. "Var bo de där, som ha tre knäpporader att dras med? Fraktar jag min silverkorpral "De bo — ja, föll med mig, så får du se deras stura", så gubben.

Över Norrbo har det, genom Karl den tolfte torg bar det, och stultigen skreks: "I gevar! Konstapel, hut!" från förtugstruppen till ett åbåke till hus, ett som var minst stjuften gånger större än Ockelbos kyrka i Gästrikland. Ja, han som gick där fram och åter, han med skinnbot i bakändan, krummelur på klackarna, vilka svängvörn över axeln och borstnös på skallen — han skrek och väsnades rent förbaskat. Och arton likadana kommo ut ifrån byggnadens storbål, stramade upp sig och glödde argt. Jag stannade rätt där, förstå, ty ingalunda var jag vjss om vilken av oss två, farbror eller jag själv, icke vinste jag, vem de där gåsarna förragats på. Men min gubbe, min farbror — han

var ej varken rädd eller blyg, han. Han bara pekade på sin mösskärm, och när de arga sett på den ett ögonblick, då fick han gå i frid. Och jag slank in efter honom, förstås, ty rälarepojke var jag, och därför stjuften så modig.

Innanför stordörren såg jag en hel armé. Ja, en oräknelig massa knektar såg jag där. Allra minst fem hundra — kanske fem tusen, eller än fler. Då var jag liksom skrämsen, aldrigt, aldrigt; men då var det också försent att springa sin väg.

Under vår vandring hade jag talt om lite av var för min farbror; han visste, att jag var född ett halft dusin gånger och på flera årtal. Men också att jag var för ung att ingå vid regementet utan tillståndsbrev från de mina. När det beviset kom på tal, och då jag sagt honom, att det ej kunde anskaffas, frågade jag honom, om jag ej själv kunde skriva det. Men på den frågan gav han nekande svar.

På artillerikårens borggård, ty dit kommo vi, möttes han, omgäva han — min förslivade farbror — av en prinskungsa. Till en av dessa prinsar överlämnades så jag; och prinsens fick befälning om att se till att jag skulle få glo på stallar och kasernlogement. Vid avskedet från min farbror kom jag ihåg, att min vän korpral Brink — han som grät under min prädikani i Walsängs skolkuis — att han givit mig rådet att "alltid bju på en sup, om en stockholmare gjort mig tjänster." Så jag klev fram till silverfarbror, där han stod omgiven av mina prinsar. Och så här sa jag till honom där i klungan: "Tack, tack för gävsären, snällven farbror. Och kanske jag får bju farbror på en sup, innan vi skiljas åt." Härvid höjde jag ett stjuftskligt fallter omkring mig, och därvid såg jag någonting befrödyat "med leende kring farbrors käftament. Men han sa bara det här: "Nej, min gosse; det går nog ej för sig. Och om du en gång vid mögen ålder logar vid det här eller annat regement, avhåll dig också du från den varan."

En månad efter det där — mötte jag farbror på Ladugårdslands torg, och då såg jag, att han bar — två broderade stjärnor på vardera kvadranden. Därvid blev jag så förbluffad, att jag smet bakom ett stånd; men försent: "farbror" hade upptäckt mig, och framman blev jag.

"Hör du", sa han, "du har det väl icke så ställt, att du kan bju farbror på en sup i dag?"

Jag rodnade, såg på hans fyra broderade stjärnor och — knep käfft. "NA", fortsatte han, "du tyckes förstå gradbeteckning allaredan. Vad är nu din farbror för någonting?"

Och när jag mumlat mitt: "generalinspektör", då undrade farbror, om jag var född i Walsäng, och jag visade vem han var. Men där blev jag svarslös. Längre fram i tiden kom jag på det klara med, att min silversmidde

farbror var — generalinspektör Lagerberg, "Sven i H—e".

La Bandera.

En Trogen Rådgivare och en Verklig Skatt är RÄDDNINGENS-ANKARET

M. A. Ericus Medical Institute

SVENSKA CANADA-TIDNINGENS UPPLYSNINGSBYRÅ

SKANDINAVISK TANDLÄKARE DR. PHILIP A. ECKMAN

SCANDIA AND ABINGDON HOTELS

PATENTER Trade Marks—Copyrights Fetherstonhaugh & Co.

EN STOR NYHET för varje svensk-canadisk husmoder! Från Sverige hava vi importerat äkta gummiband (strumpeband för barn).

JACKSON BROS. Specialt uppmärksammas postorder Juvelerar- och Guldsmedsaffärer.

RESOR TILL SVERIGE—NORGE—DANMARK

SKANDINAVISKA AMERIKA LINJENS

NORSKA AMERIKA LINJENS

SKALL NI SÄNDA PÅNGAR HEM? P. M. DAHL'S STEAMSHIP AGENCY

MECCA LAS OM DETTA MÄRKVÄRDIGA FALL och förök sedan Mecca Originalt vittnesbåd i rätt konst. "Jag hade en styv karnikel i min nacke som brukade äta om jag med lufva och på annat sätt och läste snart en svart blod från skäret. Efter två veckor av lidande och smärta gav en vän mig en kanna av "MECCA". Jag gjorde så och på 4 dagar hade det dragit ut allt var och inflammationen varigenom jag undgick operation. Edw. J. P. Bremer, M.D., Dec. 1, 1900 hos alla apotekare.